GAZETA TRANSILVANIEI.

REDACȚIUNEA ȘI ADMINISTRAȚIUNEA:
BRAȘOVŬ, piața mare Nr. 22.

„GAZETA“ IESE ÎN FIECARE ḌI.

Pe unŭ anŭ 12 fior., pe șése lunĭ 6 fior., pe trei lunĭ 3 fior.
România și străinătate:
Pe anŭ 40 fr., pe șése lunĭ 20 fr., pe trei lunĭ 10 francĭ.

ANULŬ XLIX.

SĔ PRENUMERA:
la poște, la librării și pe la dd. corespondențĭ.

ANUNCIURILE:
O seriă garmondŭ 6 cr. și timbru de 30 cr. v. a. pentru fiecare publicare

Scrisorĭ nefrancate nu se primescŭ. — Manuscripte nu se retrămitŭ.

Nr. 39. *Lunĭ, Marțĭ, 18 Fevruarie (2 Martie).* 1886.

Brașovŭ 17 Fevruariu 1886.

De când e lumea, esclusivismulŭ a datŭ nascere celorŭ mai triste aparițiunĭ de netoleranță și de tractare despotică. Dovadă viuă pentru acésta este esclusivismulŭ unguresc, care pe ḍi ce merge produce resultate mai pocite și mai estravagante.

In timpulŭ dintêiŭ, după ce au ajunsŭ la cârmă Ungurii, ei se dau mai cu frumosulŭ și mai cu blândeță pe lângă naționalitățile nemaghiare, le promiteau marea cu sarea și erau în tóte privințele mai toleranțĭ față cu ele, luândŭ afară mișcarea anti-unionistă a Românilorŭ ardelenĭ dela 1868, din causa căreia au fostŭ trașĭ în judecată o mulțime de conducĕtorĭ și fruntașĭ ai noștri.

In proporțiunea aceea, în care a crescutŭ puterea guvernului maghiarŭ și în care esclusivismulŭ maghiarŭ s'a manifestatŭ mai tare, s'a măritŭ și netoleranța celorŭ dela putere în raportulŭ lorŭ cu naționalitățile. Tóte au înaintatŭ gradatŭ, așa că putemŭ cu deplină cunoscință afirma, că astăḍĭ, după 19 anĭ de regimŭ unguresc, popórele nemaghiare întêmpină de 19 orĭ mai mare intoleranță din partea Maghiarilorŭ ca la 1868.

Dér — ceea ce este și mai amenințătorŭ — astăḍĭ nu se póte prevedé nicĭdecum până unde póte sĕ mai mérgă acéstă crescere necontenită a intoleranței și a despotismului maghiarŭ. Décă amŭ dispune de mai multŭ timpŭ, amŭ puté arăta cu precisiune matematică crescerea rapidă a netoleranței maghiare. Ne vomŭ încorda însĕ puținŭ memoria, ca sĕ ilustrămŭ celŭ puținŭ c'unŭ singurŭ esemplu afirmarea nóstră de mai susŭ.

Vomŭ vorbi de insemnele naționale.

Când au venitŭ la putere Ungurii, la 1866, au aflatŭ pe Românĭ în eserciţiulŭ unorŭ drepturĭ politice naționale de sine stătătóre. Națiunea română era recunoscută prin articululŭ de lege transilvaneanŭ dela 26 Octomvre 1864, sancționat de Impĕratulŭ și marele principe Francisŭ Iosifŭ și întrodusŭ în cartea de legĭ a marelui principatŭ alŭ Transilvaniei, ca a patra națiune politică egalŭ îndreptățită între națiunile Transilvaniei. (Maghiarĭ, Sașĭ și Sĕcui). Românii se foloseau prin urmare nu numai pe basa vechei tradițiunĭ, ci și pe basa dreptului de statŭ transilvan de însemnele lorŭ naționale la ocasiunĭ festive. Memoratulŭ articulŭ de lege transilvanŭ dispune chiarŭ în § 6 ca în marca marelui principatŭ alŭ Transilvaniei sĕ se întroducă o emblemă proprie pentru națiunea română.

Maghiarii vrêndŭ nevrêndŭ trebuiau dér sĕ tolereze la începutŭ însemnele nóstre naționale, mai alesŭ că ele erau mai multŭ séu mai puținŭ tolerate chiar sub absolutismulŭ nemțescŭ; ei, carĭ făceau promisiunile cele mai seducĕtóre naționalitățilorŭ, nu puteau sĕ le brusceze violândŭ vechiulŭ lorŭ usŭ și dreptŭ de a purta culorile lorŭ naționale la ocasiunĭ festive. Curêndŭ după încoronarea din Pesta unde s'au căratŭ tóte steagurile naționale ba înçă și stégurile și emblemele principatelorŭ învecinate dunărene, a urmatŭ însĕ campania contra Transilvaniei, care s'a terminatŭ cu rĕsturnarea constituției ei și cu fusionarea ei forțată cu Ungaria. De aicĭ încolo se începe în góna specială în contra tricolorului nostru naționalŭ, care representă colorile vechĭ ale Transilvaniei. La alegerĭ, când se cerea sĕ învingă câte unŭ candidat al guvernului, călăreții mergeau cu tricolorulŭ nostru naționalŭ înainte și solgăbirĕii tóte le aflau la locŭ; când însĕ Românii se adunau pentru a sĕvêrși vr'unŭ actŭ naționalŭ atuncĭ tricolorulŭ românŭ făcea sĕ turbeze toțĭ argații guvernului. Incă ne este în viuă memoriă, cum la o ocasiune cu totulŭ nevinovată vice-comitele din județulŭ Huniădórei a datŭ ordinŭ sĕ se ia josŭ în fața poporului adunatŭ stégulŭ nostru naționalŭ de pe arculŭ de triumfŭ, ce se înălțase în onórea episcopului dela Lugoșŭ.

La 1874 s'a datŭ prima ordonanță în contra folosirei insemnelorŭ naționale, aceste fiindŭ numite „insemne străine.“ Vechiulŭ usŭ însĕ avea prea puternice rădĕcinĭ și icĭ și colo se tolera purtarea însemnelorŭ naționale, décă alăturĭ cu ele se arbora și tricolorulŭ unguresc. Dér intoleranța crescŭ mereu cu îngânfarea de putere a guvernului; ministrulŭ de instrucțiune Trefort se simțĭ forte ofensatŭ la 1882, când îlŭ primì într'o localitate óre-care din Ardealŭ unŭ banderiu de călărețĭ românĭ cu stégulŭ tricolorŭ naționalŭ și în anulŭ trecutŭ nu s'a toleratŭ în Orăștiă tricolorulŭ nostru lângă celŭ unguresc nicĭ atuncĭ, când înșișĭ Maghiarii din acelŭ orașŭ au cerutŭ acésta, ca sĕ se dovedéscă, că ei trăescŭ în pace cu Românii.

La sfêrșitulŭ anului trecutŭ ministrulŭ de interne Tisza a aflatŭ de lipsă a da o nouă ordonanță, prin care interḍice cu tótă rigórea întrebuințarea „însemnelorŭ strĕine“, precum stégurĭ, embleme și altele, la orĭce ocasiune sub orĭce felŭ de pretecstŭ și concede numai folosirea stégului naționalŭ unguresc și a pajurei unguresci, amenințândŭ pe cei ce vorŭ lucra în contra cu arestŭ până la 15 ḍile și cu amendă până la 100 fl.

Vomŭ reveni asupra acestei ordonanțe ministeriale, a d-lui Tisza. Deocamdată însĕ constatămŭ numai minunatulŭ efectŭ ce l'a avutŭ ea asupra șoviniștilorŭ Ungurĭ, încuragiându-i precum se va vedé din articolulŭ ce-lŭ reproducemŭ mai josŭ, de a începe acum o campaniă și în contra portului nostru naționalŭ românŭ...

Cestiunea espulsării prinților francesi.

In camera francesă s'a presentatŭ unŭ proiectŭ pentru espulsarea principilorŭ francesĭ din familiile care au domnitŭ în Francia. Proiectulŭ s'a respinsŭ, dér s'a împuternicitŭ guvernulŭ sĕ decreteze elŭ espulsarea prinților când va găsi că e cu cale a face acésta. Din acestŭ incidentŭ prințulŭ *Jerôme Napoleon*, unulŭ din pretendenții la tronulŭ francesŭ, a adresatŭ camerei următórea scrisóre, care a produsŭ mare înverșunare între republicanĭ:

Domnilorŭ deputațĭ! Vi se propune sĕ alungațĭ peste graniță pe membrii acelorŭ familii, care au domnitŭ odinioră în Francia. Legea esilului și a ostracismului, — lucrulŭ e fórte lămuritŭ. Celŭ mai tare lovesce în celŭ mai slabŭ, de care sĕ teme. Voițĭ sĕ facețĭ acésta? Nu, d-vóstră nu vețĭ voi sĕ creațĭ o lege pentru bănuițĭ fără sĕ avețĭ curagiulŭ de a numi pe aceștĭ bănuițĭ. Iĭ indicațĭ într'o formă aproximativă, generală. E o primă categorie, pe care o dațĭ pradă capricielorŭ ministerului.

Celŭ din urmă criminalŭ are óre-cărĭ garanții, d-vóstră le nimicițĭ și înlocuițĭ justiția cu poliția. Putețĭ óre sĕ punețĭ pe Napoleonĭ pe aceeașĭ tréptă cu Burbonii? Urmașii lui Filip Egalité, carĭ prin ironia sórtei representă dreptul monarchicŭ, și pe mine, urmașulŭ lui Napoleónŭ I., care nu póte fi nimicŭ fără suveranitatea națională? Eu cunoscŭ esilulŭ, m'am născutŭ și am crescutŭ într'nsulŭ. Ai mei, carĭ au fostŭ prescrișĭ de alianța sfântă, au dusŭ în strĕinătate o pasiune neînvinsă pentru patrie. Care dintre noi n'a fostŭ vĕḍutŭ o dată celŭ puținŭ în rîndurile emigrațilorŭ? Și d-vóstră voițĭ sĕ confundațĭ în aceeașĭ proscripțiune pe acești protivnicĭ secularĭ: pe Bonaparte, apĕrătorii și soldații revoluțiunii și pe Burbonĭ, a cărorŭ țintă e s'o combată séu s'o trădeze. Ce crimă am făcutŭ? Ce lege am călcatŭ? Sunt cetățeanŭ francezŭ. Acestŭ titlu nu póte sĕ mi-lŭ răpească nimenĭ. Chiar dv. l'ațĭ recunoscutŭ. Judecătorii dv. mĭ au esaminatŭ atitudinea, mĭ-au rĕscolitŭ hârtiile. Ce au găsitŭ în ele? Nimicŭ. Cu 7.300.000 voturi națiunea m'a desemnatŭ pe mine.

Am așteptatŭ eu óre amenințările d vóstre, ca sĕ recunoscŭ, că republica e consecința logică a votului universalŭ? Guvernulŭ d-vóstre creatŭ de o adunare monarchică nu e decâtŭ o oligarchie parlamentară, care trăesce din persecuțiunĭ, aventurĭ și risipe și va sfêrși cu isolarea națiunei și cu miseria publică, nu trebue rĕsturnată ci reformată. Poporulŭ trebue sĕ-șĭ alégă șefulŭ supremŭ. Democrația are lipsă totŭ atâtŭ de mare de autoritate, ca și de libertate. Décă e o crimă a spune acésta, pedepsiți-mĕ. Francia și istoria vĕ vorŭ judeca.
(Semnatŭ :) Napoleonŭ.

Cine e pricina trăgănirii păcii.

Corespondentului din Bucurescĭ alŭ unei foi vieneze avemŭ sĕ mulțămimŭ cunóscerea »adevĕratei« cause, că s'a trăgănitŭ atâtŭ de multŭ conferința de pace. Acestŭ corespondentŭ scrie cu totă seriositatea, și încă sub titlulŭ „Mișcarea în Orientŭ:« că conferința nu s'a pututŭ ține în 21 Februariu n., deorece, fiindŭ Duminecă, sala ședinței nu se încălḍise. Totŭ respectulŭ de pietatea și de stricta păzire a sfințeniei Duminecei din partea ușierului din Bucurescĭ, care era însărcinatŭ sĕ facă focŭ în sobă. Diplomația europénă însĕ ar trebui sĕ clarifice înr'unŭ modŭ órecare acestorŭ domnĭ punctulŭ ei de vedere, póte printr'o „demonstrațiune« cu tuburĭ cu apă caldă, cum suntŭ în trenurile unguresci, și sĕ-i facă a șĭ împlini îndatoririle lorŭ internaționale. Căcĭ ce folosescŭ tóte »bunele sfaturĭ«, avertismentele și amenințările, ce ajută bunăvoința și iubirea de pace a d-lorŭ Mijatovicĭ, Geșov și Madjid-pașa, décă cele mai frumóse planurĭ și cele mai bune intențiunĭ se »zădărnicescŭ« prin aceea, că nu-i place ușierului salei conferinței, sĕ facă focŭ în sobă? Cum-că cei trei apostolĭ ai păcii nu voescŭ sĕ desbată într'o odaiă nencălḍită, nu le putemŭ lua în nume de rĕu; căcĭ ei sciu fórte bine, că dela récéla ce s'ar ivi între ei, ar puté căpĕta catarŭ (guturaiu) tótă Europa.

Étă singurulŭ corespondentŭ, care a »pĕtrunsŭ« secretulŭ trăgănirii păcii!

SCIRILE ḌILEI.

Ministeriulŭ de interne a trimisŭ tuturorŭ pretorilorŭ o *circulațiune*, ca sĕ facă o *colectă* pentru nenorocițiĭ din Sătmarŭ, carĭ au suferitŭ pagube însemnate din causa inundațiunilorŭ.

—x—

Unŭ raportorŭ alŭ ḍiarului „Kolozsvári Közlöny« *îșĭ bate jocŭ de balulŭ românŭ din Clușiu* și ḍice că „Românii din provinciă s'au săturatŭ de agitațiunile inteligenței române din Clușiu, că nicĭ la balulă lorŭ nu se presentéză‘. — De ce umblațĭ cu șólda „patrioțilorŭ«? Credețĭ că putețĭ îmbĕta lumea cu neadevĕrurĭ? Nu cumva ațĭ vrea sĕ facețĭ din balurile românescĭ »agitațiuni?« Fii câte odată și cu minte, „Kolozsv. Közl.«, că fără minte estĭ destulŭ!«

—x—

Ni se scrie din *Roșia-montană* cu data 26 Faurŭ n. următórele: »In Nr. 34 alŭ „Gazetei“ am cetitŭ între scirile ḍilei, că la balulŭ arangiatŭ de filiala dn aci a „Kulturegyletului“ au luatŭ parte șépte Românĭ rătăcițĭ, carĭ în folosulŭ întreprinderilorŭ naționale nu participă cu nimicŭ. D-lŭ corespondentŭ n'are dreptate, căcĭ între cei șépte inșĭ, d-nii Almășianŭ, Al. Ciόra, și Carolŭ Henzel totdéuna au luatŭ parte și la alte petrecerĭ, ba la balulŭ reuniunei femeilorŭ din Abrudŭ C. Henzel a datŭ 5 fl. Apoi venitulŭ curatŭ n'a fostŭ de 200 fl., ci de 101 fl. Rătăcițĭ suntŭ aceia, carĭ voescŭ a seduce pe alții despre buna înțelegere dela noi«. Unŭ altŭ Roșianŭ. — Crede d. »Altŭ Roșianŭ‘ că 'i scusă ceva participarea la balulŭ »Kulturegyletului«, când însușĭ Mocsary a condamnatŭ tendința și scopulŭ acestuia? Nimicŭ nu'i scusă. Cine strică buna înțelegere? Afirmămŭ, că cei carĭ se pupă 'n botŭ cu Kulturegyletiștii. Acesta spre sciință.

—x—

„Egyetértés“ face apelŭ la *publiculŭ maghiarŭ*, ca în tóte părțile *sĕ serbeze ḍiua de 15 Martie* și cu acea ocasiune sĕ întreprindă femeile maghiare o colectă pentru »Kulturegylet«, în amintirea eroilorŭ dela 1849. Puținŭ respectŭ de eroi au »patrioții‘, décă se folosesce amintirea lorŭ pentru a aduna banĭ de maghiarisare!

Mauriţiu Jókay publică în diarulŭ „Nemzet«, carĭ, e organulŭ oficiosă alŭ guvernului, unŭ articulŭ despre primirea sa de mai deunădile în Viena. Scrie, că piesa sa »Baronulŭ ţigănescŭ« a suta óră s'a representatŭ în celŭ dintâiu teatru din Viena. »Când am fostŭ chematŭ de publiculŭ entusiasmatŭ, ca sĕ mĕ arătŭ înaintea lui, scena era o mare de florĭ. Nu puteamŭ face nicĭ unŭ pasŭ, deórece pănă în genunchĭ îmĭ ajungéu florile. După representaţiune toţĭ îmĭ gratulară, ér bĕtrânii îmĭ spuseră, că ei încă n'au vĕdutŭ aşa mare însufleţire la publiculŭ vienesŭ, ca la acéstă representaţiune. Astfelŭ de succesŭ grandiosŭ am raportatŭ cu piesa mea »Baronulŭ ţigănescŭ«. — Totŭ ţiganulŭ îşĭ laudă ciocanulŭ.

—x—

Pănă unde merge *şovinismulŭ*, ne spune fóia »Hunyad.« Şefulŭ atelierului de ferŭ dela Simeria, *Skertits*, pe care mai multe foi maghiare l'au învinovăţitŭ că nutresce sentimente antimaghiare, a *fostŭ pensionatŭ*, fiindŭ că a permisŭ ca preceptorul să ţină conferinţe lucrătorilorŭ din atelierŭ sĕ aibă caracterŭ germanŭ.

—x—

In *Sânt-Ana*, comitatulŭ *Aradului*, unŭ ţĕranŭ şi-a bătutŭ nevasta şi după aceea a înfipt'o într'unŭ parŭ lungŭ şi ascuţitŭ. Spurcată inimă!

—x—

La notiţa publicată în »Gazeta" dela 4 Februariu sub titlulŭ »Proprietate literară«, d. *Ionŭ Weiss*, tipografŭ în Bucurescĭ în firma »Thiel şi Weiss«, ne trimite o întêmplinare în care dice, că d. Theochar *Alexi* a dăruitŭ d-sale »tótă cartea" (dicţionarulŭ germanŭ-românŭ) în anulŭ 1868, când d. Alexi s'a stabilitŭ în Braşovŭ. Pe basa acestei cedărĭ, tipografia »Thiel şi Weiss» a retipăritŭ în 1874 ediţia a doua, şi d. Alexi în intervalŭ de 12 anĭ n'a făcutŭ nicĭ cea mai mică obiecţiune, deşi adeseorĭ s'a vĕdutŭ cu d. Weiss atâtŭ în Bucurescĭ câtŭ şi în Braşovŭ. »Décă n'aşŭ fi fostŭ în dreptŭ a retipări cartea, dice d. Weiss, aşŭ fi pututŭ face unele modificărĭ schimbândŭ şi frontispiciulŭ, şi aşa numele d-lui Alexi s'ar fi datŭ uitărei, dér l'am ţinut fiindcă amiciţia dintre noi m'a sfătuitŭ a face acésta. Tocmai adĭ. când apare a treia ediţiune şi sub aceeaşĭ formă ca şi cea de a doua, d. Alexi reclamă proprietatea literară pe care a cedat'o. Afacerea fiindŭ pendinte înaintea justiţiei aşteptămŭ cu încredere hotărîrea acesteia«. Celelalte obiecţiunĭ ce le face d. Weiss, amŭ găsitŭ cu cale sĕ nu le amintimŭ, ca sĕ nu fimŭ siliţĭ a trata cestiunĭ ce de sigurŭ nu i-ar veni la socotélă. Câtŭ pentru carte, tribunalulŭ va sci dovedi décă şi dreptulŭ s'a cedatŭ, orĭ *numai cartea*, cum dice însuşĭ d: Weiss.

—x—

Christina, infanta *Spaniei* şi mătuşa defunctului rege Alfonso XII, a muritŭ la 24 Februariu st. n.

—x—

Unŭ diarŭ oficiosŭ din *China* aduce scirea, că *guvernatorulŭ* insulei *Formosa*, după porunca guvernului chinesŭ, trebue sĕ mérgă la Paching, ca *sĕ fiă decapitatŭ*. Intrebarea e că va merge, fără sĕ fiă dusŭ cu forţa?

Portulŭ naţionalŭ.

Sub titlulŭ acesta scrie fóia maghiară *guvernamentală* „Kolozsvári Közlöny" dela 28 Februariu următórele:

„Totdéuna amŭ cetitŭ în diarele române din Braşovŭ şi Sibiiu, că balurile române suntŭ fórte elegante şi însufleţitóre, din causă, că femeile române mai tóte se presentă în costumŭ naţionalŭ. Lucru naturalŭ, că raportorii balurilorŭ suntŭ încântaţĭ de astfelŭ de apariţiunĭ. In costumurile naţionale raportorii vĕdŭ însufleţirea junimei române pentru aventurósele aspiraţiunĭ politice. Au dreptate. Acele costume şoptescŭ mai frumosŭ ca vorbele tuturorŭ diariştilorŭ, şi fluturii şi mărgelele de pe costumurĭ strălucescŭ şi orbescŭ mai tare ochii tinerilorŭ, decâtŭ obrajii Româncelorŭ.

Acésta-i, dĕu, demonstraţiune şi n'avemŭ ce-i face. Vorbe libere, gândurĭ libere, portŭ liberŭ, aceste suntŭ darurile Ungariei, şi décă bărbaţii abuséză de cele dintâiu, pentru ce sĕ nu abuseze femeile de cea din urmă, adecă de libertatea portului?

Şi noi amŭ făcutŭ acésta, când amŭ vrutŭ sĕ dămŭ simbolicesce espresiune asuprirei nóstre, că ce simţimŭ şi ce arde în peptulŭ nostru. De ce sĕ nu o pótă face şi ei? De ce nu?

Unii pretindŭ, că cestiunea naţionalităţilorŭ din Ungaria s'ar puté resolva mai uşorŭ prin căsătorii mestecate, ar ridica încă frumseţea, vĕrtoşia şi voinicia a milióne de ómenĭ locuitorĭ aicĭ, căcĭ tocmai prin aceea se distinge aicĭ în Europa centrală rassa maghiară, că prin amestecŭ de sânge a primitŭ în sine marĭ contraste dela Eschimo pănă la Rusŭ, şi dela Slavŭ pănă la Neamţŭ. Şi în fine se mai pretinde, că Românii n'au nisuinţe centrifugale; óre inteligenţa română nu de aceea îşĭ botéză copii, dându-le nume vechĭ d'ale Romanilorŭ, unii chiar şi câte două, ca prin acésta sĕ dea espresiune visurilorŭ rĕsturnătóre de statŭ?

Se vede, că din tóte acestea nimicŭ nu e adevĕratŭ, nimicŭ nu e posibilŭ.

Copii se botéză, contrarŭ calendarului orientalŭ, cu numele: Aureliu, Valeriu, Petroniu-Scipione, Crescenţia, Agrippina, cu tóte că în calendarele grecescĭ nicĭ vorbă nu e de astfelŭ de sfinţĭ păgânĭ; femeile române asemenea prin costumurĭ naţionale voescŭ a face efectŭ, voescŭ a vorbi ilusiunilorŭ şi fantasiilorŭ acelorŭ advocaţĭ, preoţĭ, învĕţătorĭ, studenţĭ şi meseriaşĭ, carĭ suntŭ dispuşĭ sufletesce spre dacoromanismŭ!

Se observă aicĭ vr'o tendinţă de apropiere, vr'o tendinţă de împăcare? Pentru ce ne legănămŭ dér în credinţa, că inteligenţa română, ce mereu cresce, va fi câştigată de noi? Indată ce careva a încetatŭ d'a fi „Valachŭ«, s'a făcutŭ Românŭ, a încetatŭ d'a mai fi patriotŭ şi oftéză după panromânismŭ. Femeia însĕ merge cu elŭ acolo, unde interesele şi dorinţele lui suntŭ mai bine îndestulite. Astfelŭ dér contopirea cu elementulŭ maghiarŭ devine imposibilă.

Léculŭ în asta privinţă póte sĕ fiă de trei felurĭ: 1.) Celŭ dintâiu e politicŭ, séu cu metoda lui Bismarck séu cu a lui Eötvös. Alŭ doilea e religionarŭ, adecă creştinescŭ — de pe care se vede că, luândŭ afară formele, alunecămŭ totŭ mai tare. Alŭ treilea leacŭ este socialŭ.

Fiecare rassă este o plantă deschilinită. Datorinţa plantei este sĕ créscă, sĕ'nflorescă şi sĕ aducă róde.

Societate maghiară! Nu te amăgi, ci cresce, înfloresce şi dă róde!"

Senatulŭ românŭ.

In şedinţa de Sâmbătă, 15 Februariu, era la ordinea dilei interpelarea d-lui senatorŭ G. *Mârzescu* asupra espulsaţilorŭ românĭ. In tribuna dómnelorŭ se afla şi d na Ciurcu, soţia espulsatului Al. Ciurcu. Intrarea publicului se făcea cu greu, spune »Epoca," deórece poliţia se temea ca ministerulŭ sĕ nu fiă desaprobatŭ de publicŭ şi de astădată, ca în rĕndulŭ trecutŭ, când s'a mai discutatŭ asupra espulsaţilorŭ.

Şedinţa a fostŭ presidată de principele Gr. *Ghica*, care anunţă, că la ordinea dilei e interpelarea d-lui *Mârzescu*.

Primŭ-ministru *Brătianu*: In cestiunea espulsaţilorŭ s'a rĕspunsŭ în destulŭ în Cameră şi Senatŭ, şi ceea ce ne face d-nu Mârzescu nefiindŭ o interpelare ci unŭ actŭ de acusaţiă, eu declarŭ, că nu primescŭ sĕ se desvolte.

D. *Mârzescu*: D. Primŭ-ministru dice, că interpelarea mea are formă de acusare, dér ca membru din parlamentŭ am dreptulŭ sĕ atacŭ orĭ ce actŭ alŭ puterii esecutive — am disŭ în interpelare, că decretele de espulsare suntŭ anti-naţionale — credeţĭ óre că nu potŭ a vĕ califica actele? — Nu am făcutŭ încă actulŭ de acusare, căcĭ trebue sĕ vĕ audŭ rĕspunsulŭ şi apoi décă voiu crede de cuviinţă şi voiu găsi 10 Senatorĭ carĭ sĕ iscălescă, vĕ voiu face şi acésta. — Prin expulsările făcute a-ţĭ călcatŭ spiritulŭ legei din 1881, căcĭ Românii din Transilvania nu se cuprindŭ în aceea lege.

Primŭ-ministru: Cerŭ senatului sĕ închidă discuţia căcĭ nu potŭ primi acéstă acusare.

Discuţia se închide.

D. *Mârzescu*, contra închiderii, adresându-se cătră Senatorĭ, dice, că d. Primŭ-ministru voesce sĕ anihileze dreptulŭ de interpelare cu acéstă sistemă. De óre ce atuncĭ primulŭ-ministru va dice la orice interpelare: Interpelarea aceasta e unŭ actŭ de acusare şi decĭ nu o primescŭ. Aveţĭ puterea numĕrului cu d-vóstră, faceţĭ ce voiţĭ, ci însĕ vĕ dicŭ: cu acésta călcaţĭ regulamentulŭ şi nu aveţĭ drépta judecată.

Primŭ-ministru: Nicĭ unulŭ nu ne-a terfelitŭ ca d-ta.

D. *Mârzescu*: Atuncĭ interpelezŭ pe Primulŭ-ministru asupra decretelorŭ de expulsare a celorŭ şése Românĭ.

Primulŭ-ministru: Şi eu voiu întreba Senatulŭ, décă voesce sĕ o desvoltaţĭ.

Maioritatea bătândŭ din palme strigă: ***nu voimŭ! nu voimŭ!*** Aşa s'a şi făcutŭ.

Limba preoţilorŭ predicatorĭ.

„*Românulŭ*" a publicatŭ în numĕrulŭ trecutŭ unŭ articulŭ prin care atrăgea atenţiunea preoţilorŭ predicatorĭ din Bucurescĭ asupra limbei, ce întrebuinţau în cuvêntările lorŭ dominicale, arĕtândŭ cu adâncă mâhnire păgubitorulŭ obiceiu luatŭ de unii din tinerii predicatorĭ, obiceiu, care 'i sfătuesce a băga în elocinţa religiósă română, bine hotărîtă prin scrierile celorŭ vechĭ, o mulţime de cuvinte *radicale*, nesăbuite, nepotrivite, rĕu alese, rĕu înţelese, rĕu dise, şi carĭ suntŭ cu totulŭ şi cu totulŭ radicale în locaşulŭ în care se spunŭ.

D'atuncĭ şi pănă acum, — dice „Românulŭ« — obiceiulŭ preoţilorŭ bucurescenĭ, după câte ne-a fostŭ datŭ sĕ vedemŭ, nu s'a părăsitŭ cu desĕvêrşire; efectulŭ rĕmâne acelaşĭ; credincioşii, obicĭnuiţĭ din copilărie cu stilulŭ şi cuvêntarea cazaniei, se uită lungŭ la celŭ care le aruncă din amvonŭ cuvinte năsdrăvane în *ismurĭ*, şi în *itate* şi în *enţă*, *anţă*, şi aşa mai încolo. Acestŭ păcatŭ, care s'ar numi procedură şi strîmbare a limbei de cei ce vĕdŭ lucrurile drepte, nu e numai alŭ preoţilorŭ bucurescenĭ, căcĭ écă ce scrie »*Candela*," revista istorico-religiósă din Cernăuţĭ:

„De cum cască gura preoţii noştri, orĭ punŭ ceva pe hârtie, în dată îi cunoscĭ d-ta, că nu sciu nicĭ vorbi, nicĭ scrie romănesce. Ei nicĭ nu se sfiescŭ a o mărturi acésta. Décă este aşa, apoi cum sĕ poţĭ crede, ca predicele lorŭ sĕ aibă urmare. Preoţii noştri s'au de-

---

FOILETONŬ.

Publicitatea la Romanii cei vechĭ.*)

(Prelegere publică ţinută la 12 Decemvre 1885 în sala gimnasiului românŭ gr. or.

Stimabile Dómne şi D-re şi stimabilĭ Domni!

Mai nainte de a întra în desvoltarea temei de faţă, mĕ vĕdŭ silitŭ a apela la buna voinţă a d-vóstre, ca sĕ mĕ scusaţĭ, décă o indispoziţiune fisică îmĭ va conturba póte cursulŭ armonicŭ alŭ prelegerii, şi a Vĕ ruga de paciinţă, de cumva subiectulŭ prelegerii Vi se va păré cam secŭ şi póte chiarŭ neinteresantŭ!

Daţi-mĭ voe, stimabile Dómne şi D-şóre şi stimabilĭ Domnĭ, a Vĕ da nesce esplicaţiunĭ séu lămurirĭ, ce am aflatŭ de neapĕrată trebuinţă a face, esplicărĭ *filologice* relative la titula temei, despre care eu voescŭ a Vĕ întreţiné astă séră.

Cuvêntulŭ *publicŭ* (lat. *publicus*, formatŭ din *populus*-poporŭ, nemţ. öffentlich) însemnéză în traducere românéscă aceea, ce privesce pe *poporŭ, pe statŭ*; *privitorŭ la poporŭ, la statŭ*; este decĭ contrarulŭ dela *secretŭ*, va sĕ dică aceea ce *este pentru ómenĭ, pentru lume*, ce póte fi *cunoscutŭ de tótă lumea*, la ce póte *participa*, ce póte *audi orĭ-cine*; — *publicaţiune* (lat. *publicatio*) însemnéză: *înscinţare, vestire*; *arĕtare la totŭ poporulŭ, la tótă lumea; a publica* insémnă, *a înscinţa, a vesti, a da de scire, a face cunoscutŭ, a scóte la lumină*; — *publicistŭ* însémnă: *profesorŭ, cunoscĕtorŭ de dreptulŭ publicŭ, scriitorŭ despre afacerile publice, politice*; apoi chiarŭ *diaristŭ, jurnalistŭ*; — şi *publicitate adecă stare*, în care se întêmplă *ceva, ce e publicŭ, ce privesce pe totŭ omulŭ*; *cunóscere comună, obştéscă; actŭ publicŭ, faptă publică;* apoi *modulŭ, mijloculŭ (mijlócele,)* prin carĭ *se face ceva publicŭ, cunoscutŭ tuturorŭ;* de aci apoi *dicerĭ* ca: *a da publicităţii, a da, a eşi în publicitate* ş. a. — „*Publicitate*" se intituléză şi prelegerea mea: *Publicitatea la Romanii cei vechĭ*", la poporulŭ acela din vechime, care a domnitŭ în timpŭ de mulţĭ seculĭ aprópe peste totŭ rotogolulŭ pĕmêntului cunoscutŭ pe atuncia, carĭ au adusŭ acum vr'o 1780 de anĭ pe strămoşii noştri în pĕrţile acestea.

Décă ne gândimŭ la lucrurile acelea, carĭ deosebescŭ timpulŭ de faţă de timpurile trecute, de adâncea vechime, la deosebirile, carĭ caracterizéză viéţa modernă şi o despartŭ de viéţa clasică, de anticitatea clasică, nu putemŭ sĕ ne cugetămŭ şi la progresele minunate, ce aborulŭ şi schinteia electrică le-au făcutŭ, după ce omulŭ şi le-a servitŭ, şi cu acestea şi la acelŭ puternicŭ *mijlocŭ, factorŭ de publicitate*, pe care îlŭ numimŭ „*presă*". — Permiteţi-mĭ a da esplicare şi acestui cuvêntŭ. Cuvêntulŭ „*presă*" însemnéză pe românesce *téscŭ*, va sĕ dică o *maşină*, cu care se produce *apĕsare*, pentru ca sĕ se *îndeséscă* şi *netezéscă* corpurile şi pentru a *stórce sucŭ mustŭ din unele corpurĭ*. — Apoi, fiindcă în timpurile mai vechĭ, ba chiarŭ pănă acum vr'o câţĭva anĭ, tipografiile erau mai tóte provĕdute cu unŭ felŭ de téscŭ, s'a întinsŭ noţiunea *presă* şi asupra unorŭ scrierĭ periodice, ba chiarŭ şi dilnice, asupra diarelorŭ, ce nu suntŭ specialŭ sciinţifice. Sub „*presă*" dară în înţelesŭ strênsŭ se cuprindŭ tóte jurnalele şi scrierile, carĭ nu se ocupă specialŭ cu sciinţa. — Arta tipografică este pentru cei ce trăescŭ în secululŭ alŭ nouĕ-spre-decelea, supranumitŭ *secululŭ luminilorŭ*, o condiţiune fundamentală, ea este basa diaristicei, a presei. Decĭ ei suntŭ convinşĭ pe deplinŭ, că jurnalulŭ, alŭ cărui cuprinsŭ le dirige cafeua la dejunŭ cu unŭ substratŭ spiritualŭ, amusantŭ şi înălţătorŭ, este nu numai după formă, ci chiarŭ şi după idee unŭ resultatŭ enormŭ, o archisiţiune dintre cele mai marĭ ale fericitului timpŭ modernŭ.

Şi într'adevĕrŭ productele perfecte, flórea deplinŭ desvoltată a publicităţii timpului nostru modernŭ se deosibesce totŭ aşa de tare de stările seculilorŭ de dinaintea lui Christosŭ, dér mai alesŭ de ale evului mediu, pe câtŭ

*) Suntŭ aprópe doi anĭ de când amŭ publicatŭ sub acestŭ titlu dela acelaşĭ autorŭ unŭ scurtŭ tractatŭ. De astă-dată publicămŭ o prelegere a d-sale care tractéză aceiaşĭ temă mai pe largŭ. — Red.

prinsŭ a întrebuința cuvinte, frase și construcțiunĭ gramaticale, carĭ nu se împacă cu firea și usulŭ limbei românescĭ și ḑicŭ: »eu nu-mĭ facŭ dintr'aceea nimica,« vrêndŭ sĕ ḑică: „pe mine nicĭ capulŭ nu mĕ dóre.« Germanismele suntŭ în vorba și scrierile lorŭ atâtŭ de dese, în câtŭ Romȃnulŭ, care nu scie germanesce, nicĭ nu'i póte pricepe, ce voescŭ sĕ ḑică. Ei îșĭ dau de sémă, că 'șĭ au făcutŭ studiile în limba germană și cum că spiritulŭ limbei aceleia li-s'a împlântatŭ cu timpulŭ așa în mintea și simțulŭ lorŭ, în câtŭ nu se mai potŭ desface de dênsulŭ. Lorŭ chiar le e rușine, când scriu séu vorbescŭ în limba aceea, décă greșescŭ în privința ortografică séu gramaticală, pe când, décă scriu în limba română, „nu le merge după așa ceva," vrêndŭ sĕ ḑică, că nu le e aminte« de ortografia și gramatica limbii românescĭ. Și întru adevĕrŭ, prea puținĭ suntŭ, aceia carĭ, cunoscêndu'șĭ o dată scăderea acésta, au avutŭ tăria sufletéscă sĕ arunce o ochire și în cărțile literaturii românescĭ și sĕ pună urechia cu tótă luarea aminte și la limba cea dulce și frumósă din gura țĕranului românŭ din părțile acele, unde poporulŭ românŭ nu este amestecatŭ cu alte elemente. Ecă decĭ și altă causă, de ce predicele preoțilorŭ noștri nu se potŭ lipi de inima creștinilorŭ! Recunóscemŭ și noi, că nu îi șede omului cultŭ a totŭ pune vina pe cursulŭ studiilorŭ și a nu'șĭ adăoga sciința, ce'i lipsesce. Omulŭ cultŭ se pune chiar în etate mai înaintată de învață orĭ-ce limbă străină, décă vede, că are trebuință de dênsa. Cu atâtŭ mai multŭ sĕ nu se céră dela preoțĭ, ca sĕ o facă acésta față cu limba moșilorŭ și strămoșilorŭ lorŭ, cu acea limbă, în care socìile lorŭ îșĭ desmérdă cu dulcéță copii și de care au și trebuință neapĕrată în referințele ḑilnice cu cei ce-i pastorescŭ.«

„Meseriașulŭ românŭ."

Așa se numesce noua fóiă română ce a apărutŭ alaltăerĭ în Brașovŭ, sub redacțiunea părintelui B. *Baiulescu.* Salutămŭ cu bucuria aparițiunea ei, dorindu'i isbêndă în tendințele ce urmăresce și care suntŭ arătate în următorulŭ programŭ ce-lŭ găsimŭ în fruntea fóiei:

Cătră cetitorĭ!

Este óre de lipsă acéstă fóiă? se vorŭ întreba de bună séma mulțĭ din cei ce vorŭ lua în mână gazeta de față.

Este! ne luămŭ voiă a rĕspunde, și iată pentru ce:

După cum se scie, în timpulŭ din urmă a începutŭ și la noi a se înființa o clasă de meseriașĭ. Meseriile, rĕmase atâta vreme departe de poporulŭ nostru, începură a fi îmbrățișate cu atâtŭ mai mare căldură, cu câtŭ isvórele de câștigŭ de până acum începură a seca din ḑi în ḑi totŭ mai multŭ, și cu câtŭ ómenii se convinseră, că décă vorŭ rĕmâné totŭ cu chipulŭ de viețuire de până acum, vorŭ fi vecînicŭ robii popórelorŭ mai culte și mai pricepute într'ale meșteșugului.

Precum însĕ membrii celorlalte clase sociale aflară de bine a se pune în înțelegere unii cu alții, a'șĭ împărtăși unii altora ideile lorŭ, a comunica între olaltă bucuriile și durerile întêmpinate în calea vieții, totŭ astfelŭ, credemŭ noi, este de lipsă, ca și meseriașii noștrii sĕ aibă unŭ organŭ,/ în care sĕ facă cunoscință unii cu alții; unŭ organŭ, în care sĕ-șĭ împărtășéscă unii altora aflările lorŭ, păsurile lorŭ; unŭ organŭ, care sĕ țină totdéuna socotélă de mersulŭ meseriilorŭ la poporulŭ nostru românescŭ și de înaintările pe acestŭ terenŭ la popórele mai luminate și mai dedate cu învĕțătura decâtŭ noi. Acestŭ organŭ sĕ fiă unŭ isvorŭ nesecatŭ de învĕțătură și de informațiunĭ pentru meseriașii noștri, totodată însĕ sĕ caute a încălḑi inima cetitorilorŭ sĕi și a le face munca mai plăcută prin câte o povestire potrivită, prin câte unŭ versŭ bine alcătuitŭ, prin câte o glumă nevinovată și printr'alte lucrurĭ de acestŭ felŭ.

Unŭ astfelŭ de organŭ ar voi sĕ fiă și fóia nóstră. Ḑicemŭ anume „ar voi«, deórece suntemŭ pe deplinŭ convinșĭ de o parte de greutățile, cu care este împreunată scóterea la ivélă a unui asemenea organŭ, éră de altă parte de puțina deprindere a puterilorŭ nóstre pe terenulŭ, pe care voimŭ a păși.

Cu tóte acestea întru câtŭ ne va sta prin putință vomŭ căuta sĕ mulțămimŭ câtŭ sĕ póte mai multŭ așteptările cetitorilorŭ nostri, vomŭ căuta, ca fóia, cu a cărei conducere ne însărcinămŭ, sĕ fiă în adevĕrŭ folositóre acelora, pentru carĭ este menită.

Vomŭ căuta sĕ facemŭ cunoscute cetitorilorŭ nostri întêmplările mai însemnate privitóre la clasa meseriașilorŭ, și în deosebĭ vomŭ căuta a-i informa câtŭ mai desŭ despre mersulŭ societăților nóstre de meseriașĭ și alŭ tuturorŭ întocmirilorŭ privitóre la sprijinirea și lățirea meseriilorŭ între Românĭ,

Vomŭ face pe meșteșugarii nostri mai de aprópe cunoscuțĭ cu legea de meserii și le vomŭ împărtăși treptatŭ disposițiunile, ce se vorŭ mai lua în privința lorŭ din partea locurilorŭ mai înalte.

Vomŭ urmări cu tótă băgarea de sémă îmbunătățirile, ce se vorŭ face în deosebitele ramurĭ de meserii și le vomŭ comunica cetitorilorŭ nostri, ca astfelŭ sĕ nu rĕmână îndĕrĕtŭ față cu înaintările lumei mai cultivate.

Vomŭ căuta sĕ deșteptămŭ și sĕ nutrimŭ între meseriașii noștri simțulŭ de chivernisire, arĕtândŭ totodată și mijlócele, prin care averea adunată s'ar puté înmulți mai sigurŭ și mai cu folosŭ.

Vomŭ îngriji ca și soția meseriașului sĕ pótă găsi în fóia nóstră deosebite sfaturĭ bune, deosebite recepte, prin care sĕ facă viața casnică câtŭ mai plăcută și câtŭ mai atrăgĕtóre pentru soțulŭ ei.

Vomŭ aduce din când în când articulĭ despre păstrarea sănĕtății, care este averea cea mai scumpă a orĭ cărui omŭ și mai cu sémă a unui meșteșugarŭ.

Vomŭ presăra deosebitele povețe și învĕțăturĭ cu câte o povestire séu cu câte o glumă potrivită și astfelŭ ne vomŭ strădui sĕ facemŭ foia nóstră câtŭ se póte mai atrăgĕtóre și mai ușóră de cetitŭ.

Sĕ înțelege însĕ, că cele mai multe din aceste lucrurĭ le vomŭ puté face, numai décă cei mai de frunte dintre cetitorii noștri vorŭ binevoi a ne da totŭ ajutorulŭ lorŭ, décă nu vorŭ pregeta a ne împărtăși esperiențele lorŭ și a ne face cunoscute schimbările mai de căpetenie privitóre la meșteșugurĭ și la meșteșugarĭ din ținuturile, în care trăiescŭ.

Cu deosebire apelămŭ la domnii preoțĭ și învĕțătorĭ din tóte colțurile patriei nóstre, sĕ binevoiască a ne informa despre totŭ ce se întâmplă în jurulŭ dênșilorŭ în cestiunea meseriilorŭ și totodată sĕ îndemne pe deosebiții noștri meseriașĭ, carĭ cunoscŭ ceva carte, sĕ sprijinéscă acéstă fóiă.

»Meseriașulŭ românŭ« nu este o fóiă de speculă, acésta o póte vedé orĭ și cine din prețulŭ ei, câtŭ se póte de redusŭ (numai 1 fl. 20 cr. pe unŭ anŭ întregŭ), ci după cum ni-amŭ luatŭ voie a spune mai susŭ, scopulŭ ei este a forma o legătură câtŭ se póte mai strênsă între meșteșugarii românĭ, a-i informa despre totŭ ce-i privesce pe ei, și a-i ajuta la vreme de lipsă cu unŭ sfatŭ isvorîtŭ dintr'o inimă în adevĕrŭ pretenéscă. Fie, ca fóia nóstra sĕ afle o primire câtŭ mai căldurósă la meseriașii noștri: fie, ca ea sĕ pótă contribui în adevĕrŭ la realisarea devisei:

La bunăstare, prin muncă și cruțare!

Redacțiunea.

SCIRĬ TELEGRAFICE.

(Serv. part. alŭ »Gaz. Trans.«)

PESTA, 1 Martie. — Erĭ nópte între 10 și 12 óre, pe când salele edificiului redutei erau pline de o mare mulțime de publicŭ la balulŭ mascatŭ *calico*, se ivì focŭ în podŭ, isbucnindŭ flacărĭ din grinḑile tavanului. La provocarea funcționarilorŭ poliției, publiculŭ se depărtă păstrândŭ o atitudine esemplară. Numai la garderobă a fostŭ îmbulzélă mai mare. Nu e de semnalatŭ nicĭ unŭ incidentŭ. Causa incendiului nu e cunoscută până acum.

PESTA, 1 Martie. — Congresulŭ producĕtorilorŭ de vinŭ a esprimatŭ necesitatea d'a se înființa unŭ institutŭ pentru conducerea comerciului cu vinŭ și a se desființa drepturile regalie. S'a alesŭ o comisiune esecutivă pentru aducerea la îndeplinire a hotărîrilorŭ congresului.

SOFIA, 1 Martie. — Scirea „Agenției Havas." — *Milițiile ostrumeliote au primitŭ ordinŭ sĕ pornéscă la Sofia, unde se întórce și prințulŭ Alecsandru, pentru ca de aci sĕ mérgă la granițele sêrbescĭ.*

DIVERSE.

Unŭ gâde nobilŭ de nascere. — La esecuțiunea întreită ce s'a făcutŭ în ḑilele acestea la Carlisle, se afla pe lângă gâdele Berry unŭ ajutorŭ de gâde voluntarŭ și fără plată, care se numea Charles Maldon și după cum spunŭ foile locale, la sosirea sa în Carlisle trăsese la hotelulŭ celŭ mai de frunte și acolo trăia pe piciorŭ mare. Acum s'a datŭ pe față voluntarulŭ gâde, ca fiindŭ unŭ baronetŭ, care nu cunósce altă plăcere mai mare, decâtŭ a lua parte la esecutărĭ și chiar a ajuta și elŭ la ele.

***

Descoperirĭ archeologice. — Intréga Atenă, dér mai alesŭ cercurile archeologice suntŭ în mare ferbere asupra importantelorŭ descoperirĭ, ce s'au făcutŭ cu ocasiunea desgropărilorŭ în Acropole în ḑilele din urmă. Unŭ șirŭ de inscripțiunĭ, de colóne și statue de ḑei, de o frumsețe deosebită, pictate și mai tóte bine conservate, s'au găsitŭ în partea sudostică a Erechtheionului, într'o adêncime de doi metri sub suprafață. Archeologii suntŭ de părăre, că vorŭ urma încă multe astfelŭ de descoperirĭ, deducêndŭ acésta din posițiunea statuelorŭ aflate, care arată, că ele au fostŭ cu intențiune așeḑate și îngropate acolo. Se crede, că acésta s'a întêmplatŭ pe timpulŭ rĕsbóielorŭ persice, așa déră cu multŭ înainte de Phidias.

***

Unŭ scopŭ idealŭ alŭ vieții. — Impĕrătésa Augusta a dăruitŭ 25 funțĭ sterlingĭ reuniunei englese de sprijinire pentru guvernante fără postŭ, adresându-i și o scrisóre, în care bĕtrâna monarchă îșĭ esprimă adorațiunea ei pentru femei și fete, care suntŭ în stare a-șĭ câștiga pânea pe cale onestă. Scrisórea șĭ-o încheiă: »Sĕ se *pótă* mărita, dér sĕ nu fiă *silite* a se mărita, acesta este celŭ mai idealŭ scopŭ alŭ vieții, ce-lŭ póte ajunge o femeiă.«

BIBLIOGRAFIĂ.

A apărutŭ Cartea a II-a din *Cărțile Sătênului românŭ* și conține: *Ioanŭ Baracŭ și opurile sale.* — *Aflatulŭ* (poveste, continuare din Cartea I și fine.) — *Ce sĕ lucre economulŭ în luna lui Februariu?* — *Ce ne spunŭ bĕtrânii despre timpŭ?* — *Ghîciturĭ.* — In tótă una apare odată, de o cólă de mare, în formatŭ de carte și cu învĕlitóre colorată. Prețulŭ pe anŭ numai 1 fl. 20 cr. Cine vrea sĕ aibă, orĭ dóră numai sĕ véḑă acésta scriere, binevoiéscă a se adresa la redactorulŭ ei.

Iónŭ Popŭ Reteganulŭ în Blașiu (Balázsfalva.)

Editorŭ: **Iacobŭ Mureșianu.**
Redactorŭ responsabilŭ: **Dr. Aurel Mureșianu.**

---

este de depărtatŭ timpulŭ nostru de acele timpurĭ. — Pe vremea lui *Luther*, pentru esemplu, nu era încă nimica, nu esista absolutŭ nimicŭ, ce s'ar puté asemăna câtușĭ de puținŭ cu presa modernă.

Invĕțații cei puținĭ din epoca aceea au trăitŭ isolațĭ fără nicĭ-o legătură, fără nicĭ-o atingere cu evenimentele timpului lorŭ, ei au petrecutŭ, ca sĕ ḑicemŭ așa, ca într'unŭ visŭ, și numai după unŭ timpŭ îndelungatŭ ajungêndu-i undele, carĭ s'au produsŭ pe suprafața seculului stăgnătorŭ, au tresăritŭ și au sĕvêrșitŭ o faptă istorică, o faptă de mare importanță. Cetățenii acelorŭ timpurĭ căpĕtau scirĭ despre lucrurile memorabile, ce se întêmplau prin alte orașe séu ținuturĭ, numai prin călĕtorĭ, carĭ umblau în afacerile proprii. — Séu că din centrulŭ puterii statului se rĕspândia scirea pe cale oficială spre periferiă. Une-orĭ trecéu anĭ la mijlocŭ până sĕ se afle de unŭ evenimentŭ întêmplatŭ într'o localitate numai de câteva miĭurĭ depărtată. — Insĕ întêmplarea a fostŭ o-cârmuitórea cea mai puternică a acestei publicitățĭ de sistemă — de siguritate séu posivitate nicĭ că mai încăpea vorba.

Scirile erau purtate, duse, după cum amintii, de călĕtorĭ, va sĕ ḑică din gură în gură, firesce schimonosite și esagerate séu micșorate. De aicea urma, — ba sĕ o spunemŭ curatŭ, că și astăḑĭ, când dispunemŭ de o pressă escelentă, se întêmplă, că lumea îșĭ închipuia lucrurile cu totulŭ altfelŭ, de cum erau, și le zugrăvia în creerii sĕi într'unŭ modŭ fórte ne autenticŭ, precum îșĭ zugrăviau evlavioșii zugravĭ italianĭ ai evului mediu ceriulŭ și pămêntulŭ în tablourile lorŭ. De sine se înțelege, că contraḑicerile în carĭ ajungéu raporturile, scirile cu faptele înseșĭ, au rĕmasŭ nedeslegate, și nicĭ că se puté altcum. Frumósa icónă dela altarŭ, care înfățișéză pe Mântuitorulŭ nostru Isusŭ-Christosŭ rĕstignitŭ pe cruce și la piciórele lui pe fecióra Maria cu copilulŭ Isusŭ în brațe, tóte în composițiune uniformă, póte fi privită de o zăpăcélă naivă, — grotéscă, care predomnia preceperea istorică de pe acelŭ timpŭ. Dér n'ar trebui sĕ ne mirămŭ noi de evulŭ mediu, adecă de creațiunile pictorilorŭ din evulŭ mediu, căcĭ și în ḑilele nóstre mi s'a întêmplatŭ sĕ vĕdŭ icóne, carĭ înfățișéză pe fecióra Maria ținêndŭ pe Isusŭ ca copilŭ în brațe și cu tóte acestea Isusŭ este zugrăvitŭ cu barbă și mustață. — Nu vorŭ fi vrêndŭ cumva acei zugravĭ sĕ arate prin acésta maturitatea divină în fragedulŭ copilŭ Isusŭ!? — Precum în multe alte privințe așa și în acésta evulŭ mediu înfățișéză partea retrogradă, va sĕ ḑică aceea, care dă înapoi, care înapoiéză, din spirala desvoltării spiritului omenescŭ! — Roma antică, deși se despărția de evulŭ mediu cu mai multe sute de anĭ, nu suferia de acestŭ neajunsŭ, nu era bântuită de neajunsurile estravagantei conbinațiunĭ ale minții omenescĭ. Ea avé nu numai o publicitate bine organisată, ci și o jurnalistică, care era în stare sĕ sĕvêrșéscă lucrurĭ marĭ.

Vorbindŭ aci de publicitate la Romanii cei vechĭ nu înțelegemŭ nicĭdecum acea publicitate a vieței, care încă din timpurile cele mai vechĭ a fostŭ caracteristică pentru întréga Italiă și în multe privințe putea în locui publicitatea în înțelesŭ strînsŭ. Roma a fostŭ fórte bogată în privința localităților de totŭ felulŭ, localitățĭ, unde ómenii se adunau fără grijă, îșĭ schimbau ideile și-șĭ comunicau impresiunile primite în decursulŭ ḑilei séu sĕptĕmânei, în Roma însașĭ séu în alte localitățĭ ale Italiei séu chiar și ale lumii afară de Italia, cu deosebire în Grecia, puneau în circulațiune și discutau atâtŭ afacerĭ pualice câtŭ și private, precum și întêmplările ḑilei — dela celŭ mai de curêndŭ decretŭ împĕrătescŭ până la celŭ mai de pe urmă epigramŭ ridiculŭ, făcutŭ de celŭ mai ticălosŭ parasîtŭ, perde-vară séu bate-lela. — Mai nainte de tóte se aflau în Roma încă din timpurile luptelorŭ între patricii, aristocrațĭ, boerĭ și între Plebei, poporulŭ preste totŭ în contrastŭ cu patricii, carĭ lupte se sfêrșiră cu câștigarea drepturilorŭ politice pentru ceștĭ din urmă, va se ḑică cam până pe la anulŭ 260 inainte de Christosŭ, se află unŭ numĕrŭ mare de locurĭ și de strade privilegiate, bună-óră cam ca casinele, cafenelele nóstre, ca grădina Cismigi lui din Bucurescĭ, carĭ locurĭ séu strade serviau de întêlnire, va sĕ ḑică de așa numitulŭ *rendez-vouz* la anumite óre din ḑi pentru lumea curiósă sĕ afle, ce s'a întêmplatŭ cu cutare și cutare, ce a făcutŭ cutare séu cutare, ce decretŭ a emanatŭ dela împĕratulŭ séu dela pretorulŭ (solgabirĕulŭ) orașului séu dela altulŭ din provinciă. (Va urma.)

Curzulŭ la bursa de Viena

din 28 Februariu st. n. 1886.

Rentă de aurŭ 4%	104.95
Rentă de hârtiă 5%	95.75
Imprumutulŭ căilorŭ ferate ungare	153.00
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (1-ma emisiune)	100.40
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (2-a emisiune)	127 —
Amortisarea datoriei căilorŭ ferate de ostŭ ung. (3-a emisiune)	115.75
Bonurĭ rurale ungare	104 75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104 75
Bonurĭ rurale Banat-Timişŭ	104.75
Bonurĭ cu cl. de sortare	104.75
Bonurĭ rurale transilvane	104 75
Bonurĭ croato-slavone	104.50
Despăgubire p. dijma de vinŭ ung.	99.75
Imprumutulŭ cu premiu ung.	119 40
Losurile pentru regularea Tisei şi Segedinului	124 60
Renta de hărtiă austriacă	86 10
Renta de arg. austr.	86.20
Renta de aurŭ austr.	114 —
Losurile din 1860	140 25
Acţiunile băncei austro-ungare	874 —
Act. băncei de creditŭ ung.	303.50
Act. băncei de creditŭ austr.	296 90
Argintulŭ —.— Galbinĭ împărătescĭ	5.94
Napoleon-d'orĭ	10.01½
Mărcĭ 100 împ. germ.	61.70
Londra 10 Livres sterlinge	126.—

Bursa de Bucurescĭ.

Cota oficială dela 13 Fevruarie, st. v. 1886.

	Cump.	vênd.
Renta română (5%)	91—	92—
Renta rom. amort. (5%)	95—	95½
» convert. (6%)	87½	88—
Împr. oraş. Buc. (20 fr.)	30—	32—
Credit fonc. rural (7%)	102—	102½
» „ „ (5%)	85¼	86—
» » urban (7%)	97½	98—
» » » (6%)	91½	92½
» » » (5%)	82—	83—
Banca naţională a României 500 Lei	——	——
Ac. de asig. Dacia-Rom.	——	——
« » » Naţională	——	——
Aurŭ contra bilete de bancă	15¼	16—
Bancnote austriace contra aurŭ	200.—	2.02

Cursulu pieţei Braşovŭ

din 1 Martie st. n. 1886.

Bancnote romănescĭ	Cump.	8.65	Vênd.	8.68
Argint romănesc	»	8.50	»	8.55
Napoleon-d'orĭ	»	9.97	»	10.02
Lire turcescĭ	»	11.22	»	11.32
Imperialĭ	»	10.20	»	10.30
Galbenĭ	»	5 90	»	5.95
Scrisurile fonc. »Albina«	»	100.—	»	101.—
Ruble Rusescĭ	»	123.—	»	124.—
Discontulŭ	»	7—10 % pe anŭ.		

Abonamente la Gazeta Transilvaniei

se potŭ face cu începerea dela 1 şi 15 ale fiecărei lunĭ, mai uşorŭ prin mandate postale.

Adresele ne rugămŭ a ni se trimite esactŭ arătându-se şi posta ultimă.

PREŢULŬ ABONAMENTULUI ESTE:

Pentru Austro-Ungaria:

pe trei luni . . . . 3 fl. —
„ şése lunĭ . . . . 6 fl. —
„ unŭ anŭ . . . . 12 fl. —

Pentru România şi străinătate.

pe trei lunĭ . . . . 10 francĭ
„ şése lunĭ . . . . 20 „
„ unŭ anŭ . . . . 40 „

Administraţiunea „Gazetei Transilvaniei.“

Tarifa anunţurilorŭ şi inserţiunilorŭ.

Anunciurĭ în pagina a IV-a linia de 30 litere garmond fl. — cr. 6. Pentru inserţiunĭ şi reclame pagina a III linia à fl. — cr 10.

Pentru repeţirĭ se acórdă următórele rabate:

Pentru repeţirĭ de	3— 4 orĭ	10%
„ „ „	5— 8 „	15%
„ „ „	9—11 „	20%
„ „ „	12—15 „	30%
„ „ „	16—20 „	40%
Dela 20 de repeţirĭ în susŭ		50%

Pentru anunciurĭ ce se publică pe mai multe lunĭ se facŭ învoirĭ şi reducerĭ şi peste cele însemnate mai susŭ.

Avisŭ d-lorŭ abonaţĭ!

De óre ce multe din adresele, ce domnii abonaţĭ le însémnă pe cuponulŭ mandatelorŭ postale, séu că nu suntŭ destulŭ de esacte, séu că nu se potŭ bine descifra, rugămŭ pe acei D-nĭ prenumeranţĭ, a cărorŭ adresă nu ar corĕspunde, ca sĕ binevoiască a ne face câtŭ mai curêndŭ cunoscută îndreptarea dorită şi a scrie adresa câtŭ sĕ póte mai lămuritŭ.

ADMINISTRAŢIUNEA „GAZ. TRANS.“

Mersulŭ trenurilorŭ

pe linia **Predealŭ-Budapesta** şi pe linia **Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta** a calei ferate orientale de statŭ reg. ung.

Predealŭ-Budapesta

	Trenŭ de persóne	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Bucurescĭ	—	—	7.45	—
Predealŭ	—	—	12.50	—
	—	—	1.09	—
Timişŭ	—	—	1.40	—
Braşovŭ	—	—	2.27	—
	6.22	—	2.55	—
Feldióra	7.01	—	3.38	—
Apatia	7.33	—	4.17	—
Agostonfalva	8.01	—	4.47	—
Homorodŭ	8.45	—	5.42	—
Haşfaleu	10.10	—	7.37	—
Sighişóra	10.29	—	8.01	—
	10.39	—	8.21	—
Elisabetopole	11.19	—	9.05	—
Mediaşŭ	11.54	—	9.43	—
Copsa mică	12.12	—	10.02	—
Micăsasa	12.56	—	6.20	—
Blaşiu	1.30	—	6.59	—
Crăciunelŭ	1.45	—	7.15	—
Teiuşŭ	2.11	—	7.43	—
Aiudŭ	2.55	—	8.29	—
Vinţulŭ de susŭ	3.17	—	8.55	—
Uióra	3.24	—	9.04	—
Cucerdea	3.31	—	9.12	—
Ghirisŭ	4.09	—	10.23	—
Apahida	5.36	—	12.32	—
Clujiu	5.56	—	12.59	—
	6.08	—	—	8.00
Nedeşdu	6.29	—	—	8.34
Ghirbĕu	6.45	—	—	8.59
Aghirişŭ	7.00	—	—	9.34
Stana	7.26	—	—	10.16
Huiedinŭ	7.48	—	—	11.04
Ciucia	8.28	—	—	12 17
Bucia	8.47	—	—	12.47
Bratca	9.06	—	—	1.21
Rév	9.26	—	—	2.05
Mező-Telegd	10 01	—	—	3.08
Fugyi-Vásárhely	10.20	—	—	3.39
Várad-Velinţe	10.30	—	—	3.55
Oradia-mare	10.37	—	—	4.06
	10.51	—	10.37	—
P. Ladány	12.37	—	12.59	—
Szolnok	2.58	—	4.45	8.22
Buda-pesta	6.00	—	10.05	10.30
Viena	6.35	—	10.50	—
	3.00	—	6.05	—

Budapesta—Predealŭ

	Trenŭ omnibus	Tren accelerat	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Viena	—	—	—	—	—
Budapesta	6.47	—	3.15	6.20	8.00
Szolnok	10.37	—	7.29	9.11	11.40
P. Ladány	1.44	—	8.27	11.26	2.31
Oradea mare	5.33	—	—	1.28	—
Várad-Velencze	—	—	9.45	2.00	·
Fugyi-Vásárhely	—	—	9.59	2 11	—
Mező-Telegd	—	—	10.28	2.34	—
Rév	—	—	11.36	3.18	—
Bratca	—	—	12.10	3.41	—
Bucia	—	—	12.43	4.01	—
Ciucia	—	—	1.31	4.26	—
Huiedin	—	—	2.56	5.08	—
Stana	—	—	3.29	5.27	—
Aghiriş	—	—	4.00	5.50	—
Ghirbĕu	—	—	4.18	6.02	—
Nedeşdu	—	—	4.36	6.24	—
Clujiu	—	—	5.05	6.43	—
	12.05	—	—	7.03	—
Apahida	12.31	—	—	7.26	—
Ghiriş	2.16	—	—	8.51	—
Cucerdea	3.12	—	—	9.31	—
	3.32	—	—	9.43	—
Uióra	3.41	—	—	9.51	—
Vinţulŭ de susŭ	3.50	—	—	9.58	—
Aiudŭ	4.25	—	—	10.24	—
Teiuşŭ	4.50	—	—	10.44	—
Crăciunelŭ	5.41	—	—	11.28	—
Blaşŭ	6.02	—	—	11.44	—
Micăsasa	6.40	—	—	12.18	—
Copşa mică	7.00	—	—	12.36	—
Mediaşŭ	—	—	—	1.22	6.01
Elisabetopole	—	—	—	1.56	6.40
Sigişóra	—	—	—	2.34	7.20
Haşfaleu	—	—	—	3.02	8.01
Homorod	—	—	—	4.41	10.05
Agostonfalva	—	—	—	5.30	11.02
Apatia	—	—	—	6.03	11.37
Feldióra	—	—	—	6.35	12.14
Braşovŭ	—	—	—	7.14	1.09
	—	—	—	—	1.50
Timişŭ	—	—	—	—	2.48
Predealŭ	—	—	—	—	3.23
	—	—	—	—	4.56
Bucurescĭ	—	—	—	—	9.40

Nota: Órele de nópte suntŭ cele dintre liniile gróse.

Teiuşŭ-Aradŭ-Budapesta

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne
Teiuşŭ	11.09	—	3.56
Alba-Iulia	11.46	—	4.27
Vinţulŭ de josŭ	12.20	—	4.53
Şibotŭ	12.52	—	5.19
Orăştia	1.19	—	5.41
Simeria (Piski)	1.48	—	6.08
Deva	2.35	—	6.39
Branicĭca	3.04	—	7.04
Ilia	3.36	—	7.29
Gurasada	3.50	—	7.41
Zam	4.25	—	8.12
Soborşin	5.09	—	8.49
Bĕrzova	5.56	—	9.29
Conopŭ	6.18	—	9.49
Radna-Lipova	6.57	6.14	10.23
Paulişŭ	7.12	6.30	10.37
Gyorok	7.27	6.47	10.52
Glogovaţŭ	7.56	7.17	11.18
Aradŭ	8.10	7.32	11.32
Szolnok	2.39	12.00	4.53
	3.16	12.14	5.10
Budapesta	7.10	2.10	8.16
Viena	—	8.00	6.05

Budapesta-Aradŭ-Teiuşŭ.

	Trenŭ de persóne	Trenŭ acceleratŭ	Trenŭ omnibus
Viena	11.00	7.15	—
Budapesta	8.05	1.45	8.10
Szolnok	11.02	3.44	11.40
	11.12	4.02	12 00
Aradŭ	3.37	7.53	5.25
Glogovaţŭ	4.13	—	6.19
Gyorok	4.38	—	6.46
Paulişŭ	4.51	—	7.00
Radna-Lipova	5.10	—	7.23
Conopŭ	5.38	—	7.51
Bêrzova	5.57	—	8.10
Soborşin	6.42	—	5.58
Zam	7.14	—	9.28
Gurasada	7.43	—	9.56
Ilia	8.01	—	10.17
Branicĭca	8.21	—	10.38
Deva	8.47	—	11.05
Simeria (Piski)	9.05	—	11.23
Orăştiă	10.10	—	12.24
Şibotŭ	10.43	—	12.53
Vinţulŭ de josŭ	11.04	—	1.22
Alba-Iulia	11.19	—	1.40
Teiuşŭ	12.05	—	2.24

Aradŭ-Timişóra

	Trenŭ omnibus	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne
Aradŭ	6.00	12.55	8.25
Aradulŭ nou	6.25	1.21	8.36
Németh-Ságh	6.50	1.46	8.54
Vinga	7.19	2.18	9.13
Orczifalva	7.38	2.36	9.25
Merczifalva	7.56	2.53	9.36
Timişóra	8.42	3.40	10.06

Simeria (Piski) Petroşenĭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus
Simeria	6.30	11.50	2.23
Streiu	7.05	12.27	3.00
Haţegŭ	7.53	1.19	3.49
Pui	8.46	2.10	4.40
Crivadia	9.33	2.57	5.28
Baniţa	10.11	3.35	6.07
Petroşenĭ	10.43	4.04	6.39

Timişóra-Aradŭ

	Trenŭ de persóne	Trenŭ de persóne	Trenŭ omnibus
Timişóra	6.07	12.25	5.00
Merczifalva	6.40	1.16	5.50
Orczifalva	6.51	1.34	6.07
Vinga	7.08	2.04	6.32
Németh-Ságh	7.23	2.25	6.53
Aradulŭ nou	7.40	2.54	7.24
Aradŭ	7.50	3.10	7.40

Petroşenĭ—Simeria (Piski)

	Trenŭ omnibus	Trenŭ omnibus	Trenŭ de pers.
Petroşenĭ	6.49	9.33	5 28
Baniţa	7.27	10.14	6.08
Crivadia	8.06	10.54	6.45
Pui	8.50	11.37	7.35
Haţegŭ	9.31	12.17	8 02
Streiu	10.16	12.58	8.44
Simeria	10.53	1,35	9.15

Tipografia *ALEXI* Braşovŭ.